

Wrocław, 22 marca 2023 r.

dr hab. prof. UWr Przemysław Żukiewicz
Instytut Politologii
Uniwersytet Wrocławski

Recenzja w postępowaniu

w sprawie nadania drowi Davidowi Duenas-Cid stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji

Niniejsza recenzja została sporządzona – w odpowiedzi na pismo z dnia 2 lutego 2023 roku dr hab. prof. UAM Joanny Rak, sekretarki komisji habilitacyjnej (doręczenie recenzentowi wniosku i dokumentacji: 2 marca 2023 roku) – w oparciu o następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1669 z późn. zm.);
- 3) Uchwała nr 134/2020/2021 Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 28 czerwca 2021 r. dotycząca sposobu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego;
- 4) Uchwała Rady naukowej dyscyplin: nauki o polityce i administracji, nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz nauki o bezpieczeństwie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu dr. Davidowi Duenas-Cid.

1. Sylwetka naukowa habilitanta

David Duenas-Cid studia licencjackie w zakresie socjologii odbył na Uniwersytecie Autonomicznym w Barcelonie, uzyskując w 2003 roku tytuł zawodowy licencjata. Na studia magisterskie na tej samej uczelni powrócił pięć lat później, a ukończył je z sukcesem w 2009 roku. Po kolejnej dwuletniej przerwie wnioskodawca rozpoczął studia doktorskie na *Universitat Rovira i Virgili* w Tarragonie. Trwały one cztery lata i zakończyły się nadaniem stopnia doktora socjologii. Rozprawa doktorska dotyczyła organizacji sąsiedzkich w Tarragonie.

Po obronie doktoratu dr David Duenas-Cid był zatrudniony (w rozmaitych formach i na wielu stanowiskach) w sumie w pięciu krajach i na ośmiu uniwersytetach. Jednak do ośrodków politologicznych można w tym zbiorze zaliczyć jedynie *Johan Skytte Institute of Political Studies* na Uniwersytecie w Tartu, w którego prace badacz zaangażowany był przez niecały rok. Pozostałe ośrodki wymienione przez habilitanta jako miejsca wykonywania obowiązków zawodowych powiązane były z dyscyplinami innymi niż nauki o polityce i administracji.

Przez dziesięć pierwszych lat swojej zawodowej kariery – od 2006 do 2016 roku – wnioskodawca zatrudniony był na stanowisku wykładowcy w Laboratorium Badań Społecznych i Biznesowych *Universitat Rovira i Virgili*. Po obronie doktoratu został przeniesiony na stanowisko adiunkta, które piastował jeszcze przez rok. Od lipca 2017 roku do grudnia 2020 roku habilitant przebywał na Wydziale Innowacji i Zarządzania Uniwersytetu Technicznego w Tallinie w charakterze badacza wizytującego (*research fellow*). W międzyczasie związał się z Akademią Leona Koźmińskiego w Warszawie, gdzie zatrudniony został na stanowisku adiunkta w Katedrze Zarządzania w Społeczeństwie Sieciowym. Funkcję tę zawiesił na dwuletni (2022–2023) czas realizacji projektu w ramach programu *Marie Skłodowska-Curie Widening Fellowship*. Projekt ten realizowany jest w Katedrze Informatyki i Zarządzania na Wydziale Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej. Ponadto dr David Duenas-Cid zrealizował w roku 2016 oraz na przełomie lat 2016 i 2017 dwa krótsze pobyty gościnne (dwu- i czteromiesięczne): w gruzińskim Uniwersytecie Grigola Robakidze (na Wydziale Socjologii) oraz na Uniwersytecie Warszawskim (na Wydziale Psychologii).

2. Aspekty formalne wniosku

Dr David Duenas-Cid w dniu 31 lipca 2022 roku złożył do Rady Doskonałości Naukowej wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Jako osiągnięcie stanowiące – zdaniem wnioskodawcy – znaczący wkład w rozwój dyscypliny wskazano cykl powiązanych tematycznie 27 publikacji pt. „Res Publica Digitalis: społeczeństwo i polityka w cyfrowej przestrzeni publicznej”, na który składa się:

- 6 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych, z tym że:
 - a) dwa z tych czasopism („Revista Română de Studii Electorale” oraz „Inguruak: Revista de Sociología y Ciencia Política”) nie znajdują się w ministerialnym wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych (zob. załącznik do Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 grudnia 2021 roku), a jest

to wymóg wprost określony przez ustawodawcę w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. b Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;

- b) jeden z tych tekstów (*Debate: safeguarding democracy during pandemics...* opublikowany na łamach czasopisma „Public Money & Management”) nie wypełnia w mojej ocenie kryteriów definicyjnych artykułu naukowego określonej w par. 9 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji działalności naukowej, ponieważ nie przedstawia zagadnienia naukowego w sposób oryginalny i twórczy, problemowy albo przekrojowy; jest natomiast jedynie półtorastronicowym przyczynkiem do naukowej debaty;
- 5 rozdziałów w monografiach, przy czym wszystkie te monografie opublikowano w wydawnictwach lokalnych i nieposiadających międzynarodowej renomy;
 - 1 współautorska monografia, z tym że brak jest jakiejkolwiek informacji o tym, by książka przechodziła proces recenzyjny, co stawia pod znakiem zapytania możliwość zakwalifikowania jej do kategorii monografii zgodnie z definicją, jaką temu pojęciu przypisano w par. 10 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji działalności naukowej (ponadto wskazać należy, że książka liczy zaledwie 96 stron i została napisana w sumie przez sześć osób, a habilitant jest autorem tylko jednego rozdziału pt. *El vot electrònic: aspectes que cal considerar des de les ciències socials* pomieszczonego na s. 46–59 – w dorobku należało tę pozycję umieścić więc raczej jako kolejny „rozdział w monografii”).
 - 8 materiałów pokonferencyjnych, z tym że nie znajdują się one w wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych (zob. załącznik do Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 grudnia 2021 roku), a jest to wymóg wprost określony przez ustawodawcę w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. b Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;
 - 8 redakcji zbiorów materiałów pokonferencyjnych, w których ukazały się powyższe teksty, przy czym grupa redaktorów tych zbiorów materiałów pokonferencyjnych liczyła zawsze 7–13 osób.

Spośród publikacji składających się na cykl tylko jedna (*El empleo en el marco de la transformación digital: Gig Economy vs Open Collaboration, dos caras de una misma moneda*) jest publikacją autorską. Pozostałe prace powstały w kooperacji z innymi uczonymi. Dodatkowego znaczenia nabrac powinny tym samym oświadczenia, w których wszyscy

współautorzy deklarują swój wkład w opublikowanie dzieł. W recenzowanym postępowaniu oświadczenia te zostały przygotowane w bardzo różnej konwencji i trudno niekiedy na ich podstawie ocenić realny wkład wnioskodawcy w powstanie konkretnych prac. Podstawowe zastrzeżenia do załączonych oświadczeń są następujące:

- oświadczenia bywają zdawkowe: np. w oświadczeniu nr 1 dot. art. 28 autorzy deklarują jedynie, że ich wkład w powstanie dzieła jest równy, ale nie wiadomo, na czym dokładnie ten wkład polegał; podobnie w oświadczeniu nr 20 dot. publikacji 19–26 nie da się stwierdzić, jaki był wkład wnioskodawcy w powstanie wieloautorskich redakcji, skoro był on równy pozostałym współredaktorom, ale tych „pozostałych współredaktorów” było minimum siedmioro, a maksimum – trzydzięcioro.
- część oświadczeń podpisana jest wyłącznie przez wnioskodawcę, brakuje zaś w nich oświadczeń współautorów (np. oświadczenie nr 1 dot. art. nr 28; oświadczenie nr 15 dot. art. nr 14; oświadczenie nr 18 dot. art. nr 17).
- część oświadczeń podpisali wyłącznie wnioskodawca i wybrani współautorzy (z reguły współautor wiodący), ale brakuje oświadczeń któregoś z pozostałych współautorów (np. oświadczenie nr 2 dot. art. nr 1; oświadczenie nr 3 dot. art. nr 2; oświadczenie nr 4 dot. art. nr 3; oświadczenie nr 5 dot. art. nr 4; oświadczenie nr 6 dot. art. nr 5; oświadczenie nr 7 dot. art. nr 6; oświadczenie nr 8 dot. art. nr 7; oświadczenie nr 9 dot. art. nr 8; oświadczenie nr 10 dot. art. nr 9; oświadczenie nr 11 dot. art. nr 10; oświadczenie nr 12 dot. art. nr 11; oświadczenie nr 13 dot. art. nr 12; oświadczenie nr 20 dot. materiałów nr 19 – 26; oświadczenie nr 21 dot. art. nr 21);
- niekiedy wkład podany jest wspólnie dla wszystkich współautorów, w efekcie czego nie da się orzec, jaki wkład miał sam wnioskodawca (w oświadczeniu nr 9 dot. art. nr 8 podano, że trzech współautorów ma łączny wkład 30%; w oświadczeniu nr 11 dot. art. nr 10 podano, że dwóch współautorów ma łączny wkład 30%; w oświadczeniu nr 14(1) dot. art. nr 13 podano, że dziewięcioro współautorów ma łączny wkład 30%).

Tymczasem zgodnie z par. 2 Uchwały nr 134/2020/2021 Senatu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 28 czerwca 2021 r. dotyczącej sposobu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego: „Określenie wkładu każdego autora, w tym kandydata, powinno umożliwiać ocenę jego udziału i roli w powstaniu osiągnięcia” (ust. 4) oraz „Jeżeli z przyczyn niezależnych od kandydata nie jest możliwe uzyskanie oświadczeń

współautorów, o których mowa w ust. 4, kandydat składa wyjaśnienie przyczyn niezłożenia oświadczeń” (ust. 5).

Mimo wskazanych mankamentów wniosku należy uznać, że habilitant spełnia wymogi formalne stawiane kandydatom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego określone w art. 219 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ponieważ:

- posiada stopień doktora;
- w skład jego osiągnięcia naukowego wchodzi **co najmniej** (jest to w mojej opinii wyrażenie kluczowe) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych (w tym konkretnym przypadku: trzech artykułów) lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (dodatkowo habilitant oświadczył, że osiągnięcia stanowiące część pracy zbiorowej były opracowaniem wydzielonego zagadnienia i stanowiły indywidualny wkład osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego);
- wykazał się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

3. Ocena, wraz z uzasadnieniem, czy wskazane osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego stanowią znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny

Plik z tekstami składającymi się na cykl publikacji habilitanta przedstawiony do oceny jako podstawa wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego liczy łącznie 423 strony. Odejmuje od tego oświadczenia, strony tytułowe, spisy treści itp. otrzymujemy cykl o objętości ok. 400 stron – napisany jednak przez w sumie kilkanaście osób (w tym habilitanta). Warto przy tej okazji zauważyć, że wnioskodawca pracuje wprawdzie zespołowo, ale współpraca ta ma ograniczony charakter, ponieważ ogniskuje się tak naprawdę wokół jednego zespołu. Nazwisko współpracującego z habilitantem prof. Roberta Krimmera – wybitnego znawcy problematyki demokracji cyfrowej – pojawia się w wykazie osiągnięć 50 razy, a nazwisko dr Julii Krivonosovej – 26 razy. Wiodący wkład habilitanta w powstanie prac zbiorowych wykazano w ośmiu zgłoszonych publikacjach.

Teoretycznie najlepsze czasopismo, w którym habilitant opublikował swój artykuł, to „Comunicar” (IF = 5.72). Nie jest to jednak periodyk szerzej znany w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. W ministerialnym wykazie czasopism nie został też przypisany do tej dyscypliny. Duże zastrzeżenia budzi jakość formatowania publikacji – tabele i wykresy mają bardzo słabą rozdzielczość, a w druku pojawiają się rażące błędy wpływające nawet na merytoryczną zawartość tekstu. Na s. 70 czytamy na przykład: „Our research took place between December 2012 and November 2014 in five different cities at the same time: and Barcelona/Tarragona.” Wyraźnie widać, że w tekście brakuje wymienienia aż czterech pozostałych miast, w których przeprowadzono badania (zrekonstruować te dane można dopiero na podstawie tabel).

Mimo powyższych wątpliwości w mojej ocenie dorobek habilitanta broni się bezsprzecznie w jednym fundamentalnym aspekcie merytorycznym i metodologicznym, który to aspekt z pewnością należy uznać za bardzo istotny wkład wnioskodawcy w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji. Mianowicie – autor wraz ze swoim zespołem zaproponował, a następnie sukcesywnie udoskonalał, metodę badania i analizowania kosztów ponoszonych podczas organizacji wyborów elektronicznych i/lub internetowych.

Za najważniejszą w tym kontekście uznaję pracę *New Methodology Calculating Cost-Efficiency of Voting Channels* opublikowaną na łamach prestiżowego periodyku „Public Money & Management” (IF = 3.040). W pracy tej nie tylko zaproponowano oryginalną metodologię pomiaru tych kosztów, ale także metodologię porównywania tzw. kosztów tradycyjnego głosowania z kosztami głosowania z zastosowaniem nowych technologii (np. głosowania przez internet). Ponadto autorzy określili kryteria kwalifikacji kosztów pośrednich i bezpośrednich, dostarczyli narzędzia do dokonywania podziału wydatków na poszczególne pule, przypisali zobowiązania finansowe do konkretnych podmiotów zaangażowanych w organizację wyborów. Dzięki zebraniu danych pierwotnych z komisji wyborczych, a także dzięki obserwacji uczestniczącej, projektodawcy badania uzyskali wyniki, które stały się przedmiotem zainteresowania nie tylko naukowców na świecie (świadczy o tym stosunkowo wysoka liczba pobrań artykułu i cytowań), ale także popularnych mediów (o wynikach pisał m.in. „Forbes”).

Różne aspekty, w tym także finansowe, głosowania elektronicznego i internetowego były przedmiotem także wielu innych badań przeprowadzonych przy współudziale habilitanta. Weryfikowano dotychczasowe ustalenia na przykładach konkretnych projektów – zarówno efektywnie wdrażanych, jak i nieudanych (Estonii, Katalonii, Wysp Alandzkich). Na uwagę zasługują analizy porównawcze, w których ukazane zostały różne modele głosowania internetowego (np. zupełnie odrębne modele: estoński i kataloński). W co najmniej kilku

pracach wykorzystano wiedzę i doświadczenie praktyków, tj. pracowników państwowych komisji wyborczych lub innych instytucji odpowiedzialnych za przeprowadzenie wyborów. W jeszcze innych tekstach eksponowano praktyczny wymiar analiz służących ewaluacji konkretnych narzędzi głosowania elektronicznego (np. nVotes stworzonego przez Agora Voting SL, w którym wykryto szereg uchybień związanych m.in. z brakiem audytu incydentów).

W pracach dra Davida Duenas-Cid bardzo często podkreślany jest ważny komponent zaufania publicznego jako niezbędnego elementu pozwalającego legitymizować wyniki głosowania elektronicznego/internetowego. W ostatnim czasie uwaga habilitanta została – w sposób naturalny – skierowana także na możliwości zastosowania alternatywnych metod głosowania w sytuacjach kryzysów zdrowotnych, ekonomicznych i politycznych (te badania sprowokowały doświadczenia państw w dobie pandemii COVID-19). Ważnym wnioskiem aplikacyjnym płynącym z badań habilitanta staje się konieczność uwzględnienia jakości infrastruktury administracji publicznej, która nie zawsze jest w stanie sprostać tak skomplikowanym wyzwaniom, jak organizacja wyborów internetowych (Litwa) czy korespondencyjnych (Polska).

Nieco mniej doniosłym, ale także – moim zdaniem – spełniającym wymóg wniesienia wkładu w rozwój dyscypliny nauk o polityce, dokonaniem wnioskodawcy jest dostarczanie argumentów na rzecz tezy o tym, że technologie cyfrowe wytworzyły nową przestrzeń publiczną, w której polityczne interesy grup i jednostek mogą być wyrażane w niedostępny wcześniej sposób. Autor udowadnia to przede wszystkim w tekstach, które ulokował w obszarze tematycznym „wpływu ICT na jednostki”. Składają się nań następujące prace:

- *Discriminatory Expressions, the Young and Social Networks: The Effect of Gender*, w której podkreślona zostaje renegocjacja ról płciowych w zakresie, w jakim łączą się one z zamieszczaniem w mediach społecznościowych dyskryminujących treści;
- *Feminidad online: ni feminista ni autentica*, w której analizie poddano sposoby wyrażania kobiecości w mediach społecznościowych i w której udowodniono, że kobiecość jest reprezentowana w przestrzeni cyfrowej zgodnie z ukształtowanymi przez media „tradycyjne” XX-wiecznymi wzorcami, ale jednocześnie wizerunek celebrytek internetowych zostaje wzmocniony nimbem autentyczności;
- *El empleo en el marco de la transformacion digital: Gig Economy vs. Open Collaboration, dos caras de una misma moneda?*, w której wskazano na dwa podstawowe modele transformacji rynku pracy w przestrzeni cyfrowej.

Rygoryzm metodologiczny powiązany z dywersyfikacją metod badawczych, umiejętność zorganizowania wokół swoich badań dużego zespołu, powiązanie badań naukowych z praktyką, opublikowanie wyników w prestiżowych periodykach z pewnością dowodzą samodzielności habilitanta oraz jego umiejętności prowadzenia i koordynowania badań naukowych. Do rozwoju dyscypliny przyczyniają się ponadto „autoparadygmatyczne” prace wnioskodawcy, w których rekonstruuje on – wraz ze swoimi współpracownikami i przy pomocy metod metaanalizy oraz SNA – sieci współpracy badaczek i badaczy systemów głosowania elektronicznego i internetowego, wskazując na potencjalne drogi rozwoju tej ważnej w zdigitalizowanym świecie subdyscypliny.

4. Ocena pozostałej aktywności naukowej

Na podkreślenie zasługuje otwartość metodologiczna habilitanta, który wykorzystuje wraz ze współpracownikami nie tylko klasyczne metody ilościowe (analizy wielozmiennowe) i jakościowe (analizy treści), ale także analizę sieci społecznych SNA. Prace dra Davida Duenas-Cid powstają w różnych językach, co z pewnością zwiększa zasięg ich oddziaływania. Wydaje się, że potencjał naukowy kandydata jest dużo mocniejszy niż wskazują na to dotychczasowe najpopularniejsze mierniki aktywności naukowej (303 cytowania).

Wnioskodawca ma duże doświadczenie w realizacji projektów badawczych, na których finansowanie pozyskiwał zarówno z polskich, jak i zagranicznych instytucji grantowych (NCN – konkursy Opus i Miniatura, Komisja Europejska – programy Horyzont 2020 i *Marie-Skłodowska Curie Action Individual Fellowship*). Brał udział w wielu uznanych międzynarodowych konferencjach naukowych, w tym w najwyżej cenionych w środowisku politologicznym wydarzeniach organizowanych przez ECPR i IPSA. Sam pełni funkcję generalnego przewodniczącego specjalistycznej i cyklicznej konferencji międzynarodowej poświęconej problematyce głosowania elektronicznego (*E-Vote-ID Conference*). Został także wybrany przewodniczącym sekcji *Digital Sociology* w *International Sociological Association*.

Ponadprzeciętną aktywność wnioskodawca wykazuje także w zakresie współpracy międzynarodowej oraz wypełniania rozlicznych funkcji organizacyjnych. Pełni funkcję redaktora w dwóch czasopismach naukowych („Internet Policy Review” oraz „Frontiers in Human Dynamics”), zlecano mu sporządzenie recenzji dla kilkunastu redakcji czasopism oraz agencji grantowych. Z dokumentacji dołączonej do wniosku wyłania się także obraz dobrego dydaktyka wysoko ocenianego przez studentów i prowadzącego zajęcia przede wszystkim w obszarze swojej specjalizacji. Habilitant był współpromotorem w jednym przewodzie doktorskim, współuczestniczył w powstaniu dwóch kolejnych prac doktorskich.

5. Konkluzja

Pomimo przedstawionych w pierwszej części recenzji uwag natury formalnej nie mam żadnych wątpliwości, że merytoryczna i metodologiczna wartość dorobku dra Davida Duenas-Cid jest bardzo wysoka, a habilitant wniósł swój niezaprzeczalny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji. Jego aktywność organizacyjna (w tym zwłaszcza współpraca międzynarodowa oraz umiejętność pozyskiwania środków na badania naukowe) oraz popularyzatorska sytuują wniosek habilitacyjny w gronie wniosków ponadprzeciętnych. **Tym samym konkluzja mojej recenzji jest jednoznacznie pozytywna.**

Przemysław Laskiewicz

